

Izjava

Translations proofread by EDPB Members.

This language version has not yet been proofread.

Izjava o ograničenjima prava ispitanika u vezi s izvanrednim stanjem¹ u državama članicama

Donesena 2. lipnja 2020.

Europski odbor za zaštitu podataka donio je sljedeću izjavu:

1. Europski odbor za zaštitu podataka obaviješten je o tome da je mađarska vlada 4. svibnja 2020. donijela Dekret 179/2020 o odstupanjima od određenih odredbi o zaštiti podataka i pristupu informacijama tijekom stanja opasnosti². Člankom 1. tog dekreta predviđeno je da se, u pogledu obrade osobnih podataka u svrhu razumijevanja, otkrivanja, prevencije i širenja bolesti COVID-19, uključujući s time povezanu organizaciju koordiniranog djelovanja državnih tijela, sve mjere koje se poduzimaju na temelju zahtjeva ispitanika za ostvarivanje prava u skladu s člancima od 15. do 22. Opće uredbe o zaštiti podataka suspendiraju do završetka stanja opasnosti proglašenog Dekretom 40/2020³, a te će se mjere ponovno provoditi počevši s danom nakon proglašenja završetka stanja opasnosti. Člankom 5. Dekreta 179/2020 predviđeno je da se ta suspenzija primijeni i na sve zahtjeve za ostvarivanje navedenih prava ispitanika koji su na datum stupanja na snagu Dekreta već bili podneseni. Ispitanika se nakon završetka stanja opasnosti mora bez odgode obavijestiti o tom ograničenju, a najkasnije u roku od devedeset dana od primitka zahtjeva za ostvarivanje prava.
2. Kako je prethodno naveo Europski odbor za zaštitu podataka, zaštita podataka nije prepreka u borbi protiv pandemije bolesti COVID-19. **Opća uredba o zaštiti podataka ostaje primjenjiva te omogućuje**

¹ „Izvanredno stanje” u ovoj izjavi označava svaku vrstu izvanrednog stanja koje je proglašeno na nacionalnoj razini u svrhu borbe protiv pandemije, neovisno o posebnim nazivima koje ima u okviru nacionalnih prava.

² Dekret 179/2020 (V. 4.) Korm. rendelet a veszélyhelyzet idején az egyes adatvédelmi és adatigénylési rendelkezésektől való eltérésről (<https://net.jogtar.hu/jogszabaly?docid=a2000179.kor>).

³ Taj se podatak temelji na informacijama primljenima od mađarskog nadzornog tijela i nevladinih organizacija te informacijama iz javno dostupnih izvora. Dekretom 40/2020 nije predviđeno razdoblje trajanje stanja opasnosti.

učinkovit odgovor na pandemiju uz istodobnu zaštitu temeljnih prava i sloboda. Pravom o zaštiti podataka, uključujući odgovarajuće primjenjivo nacionalno pravo, već se omogućuju postupci obrade podataka potrebni u svrhu borbe protiv širenja pandemije, kao što je pandemija bolesti COVID-19.

3. Člankom 23. Opće uredbe o zaštiti podataka nacionalnom se zakonodavcu dopušta da pod posebnim uvjetima zakonskom mjerom ograniči opseg obveza i prava iz članaka od 12. do 22. i članka 34. te članka 5. u dijelu u kojem se odredbe te mjere odnose na prava i obveze iz članaka od 12. do 22., ako se takvim ograničenjem poštuje bit temeljnih prava i sloboda te je ono nužna i razmjerna mjera u demokratskom društvu kojom se, među ostalim, štite važni ciljevi od općeg javnog interesa Unije ili države članice, osobito u području javnog zdravlja.
4. Europski odbor za zaštitu podataka podsjeća da se, **čak i u ovim iznimnim vremenima, zaštita osobnih podataka mora poštovati pri donošenju svih izvanrednih mjera, uključujući mjere ograničenja donesene na nacionalnoj razini u skladu s člankom 23. Opće uredbe o zaštiti podataka.** Na taj se način doprinosi poštovanju općih demokratskih vrijednosti, vladavine prava i temeljnih prava na kojima se temelji Unija: s jedne strane, svakom se mjerom koju poduzme država članica moraju poštovati opća pravna načela i bit temeljnih prava i sloboda te takve mjere ne smiju biti neopozive, a s druge strane, voditelji i izvršitelji obrade podataka moraju i dalje poštovati pravila o zaštiti podataka.
5. **Svakim se ograničenjem mora poštovati bit prava koje se ograničava.** Ograničenja koja su općenita, opsežna ili nametljiva do te mjere da temeljno pravo lišavaju njegova osnovnog sadržaja ne mogu se opravdati. Ako je ugrožena bit prava, ograničenje se mora smatrati nezakonitim i nije potrebna daljnja procjena o tome služi li ono cilju od općeg interesa te zadovoljava li kriterije nužnosti i razmjernosti.
6. Obrada osobnih podataka trebala bi biti osmišljena tako da služi čovječanstvu, pa je stoga jedan od glavnih ciljeva prava o zaštiti podataka poboljšati kontrolu ispitanika nad njihovim podacima.
7. Kako bi se zajamčila takva kontrola, ispitanici u okviru zaštite podataka imaju niz prava. Pravo na pristup podacima i pravo na ispravak podataka utvrđeni su u članku 8. Povelje Europske unije o temeljnim pravima (u daljnjem tekstu: Povelja). Opća uredba o zaštiti podataka sadržava ta prava te ih dopunjuje nizom dodatnih prava, kao što su pravo na prigovor, pravo na brisanje i druga nova prava, primjerice pravo na prenosivost. Važnost prava ispitanika ne smije se podcijeniti. Ona čine srž temeljnog prava na zaštitu podataka i njihova bi primjena trebala biti opće pravilo. U tom kontekstu valja tumačiti članak 23. Opće uredbe o zaštiti podataka.
8. **U skladu s člankom 52. stavkom 1. Povelje svako ograničenje pri ostvarivanju prava i sloboda priznatih Poveljom mora biti „predviđeno zakonom”.** U tome se prepoznaje izraz „u skladu sa zakonom” iz članka 8. stavka 2. Europske konvencije o ljudskim pravima⁴, koji se odnosi ne samo na poštovanje nacionalnog prava, nego i na kvalitetu tog prava, pri čemu ono mora biti usklađeno s vladavinom prava. **Konkretno, nacionalno pravo mora biti dovoljno jasno kako bi se građanima**

⁴ Vidjeti posebno presudu Europskog suda za ljudska prava od 14. rujna 2010., Sanoma Uitgevers B.V. protiv Nizozemske, EC:ECHR:2010:0914JUD003822403, t. 83.: „Nadalje, u pogledu izraza ‚u skladu sa zakonom’ i ‚propisano zakonom’ koji se navode u člancima od 8. do 11. Konvencije, Sud napominje da se pojam ‚zakon’ uvijek shvaćao u njegovu materijalnom, a ne formalnom smislu; pojam prema shvaćanju Suda obuhvaća ‚pisani zakon’, uključujući propise nižeg ranga i regulatorne mjere koje poduzimaju stručna regulatorna tijela u okviru ovlasti za neovisno donošenje pravila koje im je dodijelio parlament, te nepisani zakon. Pojam ‚zakon’ mora se shvatiti na način da uključuje kodificirano pravo i ‚pravo’ koje proizlazi iz sudske prakse. Ukratko, ‚zakon’ je odredba na snazi kako je tumače nadležni sudovi.” Kad je riječ o pojmu „predviđeno zakonom”, kriteriji koje je utvrdio Europski sud za ljudska prava trebali bi se upotrebljavati kako je predloženo u mišljenjima nezavisnih odvjetnika Suda Europske unije u spojenim predmetima C-203/15 i C-698/15, Tele2 Sverige AB, ECLI:EU:C:2016:572, točkama 137. – 154. ili predmetu C-70/10, Scarlet Extended, ECLI:EU:C:2011:255, točki 99.

pružile odgovarajuće informacije o okolnostima i uvjetima pod kojima voditelji obrade mogu pribjeći takvim ograničenjima. Isti strogi standard trebao bi se primjenjivati na sva ograničenja koja uvedu države članice.

9. U skladu s Općom uredbom o zaštiti podataka i sudskom praksom Suda Europske unije i Europskog suda za ljudska prava, iznimno je važno da **zakonodavne mjere⁵ čija je svrha ograničiti opseg prava ispitanika budu predvidljive za osobe na koje se one primjenjuju**, među ostalim kad je riječ o njihovu trajanju. U tom pogledu, osobito kada je riječ o ograničenjima koja su donesena u kontekstu izvanrednog stanja radi zaštite javnog zdravlja, Europski odbor za zaštitu podataka smatra da ograničenja čije trajanje nije precizno utvrđeno i koja se primjenjuju retroaktivno ili podliježu nedefiniranim uvjetima, ne ispunjavaju kriterij predvidljivosti.
10. Nadalje, ograničenja su iznimke od općeg pravila i stoga bi se trebala primjenjivati samo u određenim okolnostima. Kako je utvrđeno u članku 23. Opće uredbe o zaštiti podataka, ograničenje je nužna i razmjerna mjera u demokratskom društvu kojom se štite važni ciljevi od općeg javnog interesa Unije ili države članice, kao što je zaštita javnog zdravlja.
11. Predviđena ograničenja **moraju istinski pridonijeti očuvanju važnog cilja od općeg javnog interesa Unije ili države članice**, a u kontekstu trenutnog izvanrednog stanja u nekim državama članicama riječ je o zaštiti javnog zdravlja. Primjerenost ograničenja za postizanje željenog cilja mora se jasno utvrditi i dokazati. Samo postojanje pandemije ili druge izvanredne situacije nije dovoljan razlog za bilo kakvo ograničavanje prava ispitanika. Umjesto toga, svako ograničenje mora jasno pridonijeti zaštiti važnog cilja od općeg javnog interesa Unije ili države članice.
12. Osim toga, potrebno je naglasiti da se u skladu sa sudskom praksom Suda Europske unije **prava ispitanika smiju ograničiti samo u onoj mjeri u kojoj je to strogo potrebno i razmjerno** očuvanju takvog cilja javnog zdravlja⁶. Izvanredno stanje, proglašeno u kontekstu pandemije, pravni je uvjet kojim se mogu opravdati ograničenja prava ispitanika, pod uvjetom da se njihovom primjenom ne prekoračuju granice onoga što je nužno i razmjerno kako bi se očuvao cilj zaštite javnog zdravlja.
13. Stoga, pod pretpostavkom da ograničenja doprinose zaštiti javnog zdravlja u izvanrednom stanju, Europski odbor za zaštitu podataka smatra da je ipak potrebno strogo ograničiti njihov opseg (npr. u pogledu predmetnih prava ispitanika ili kategorija voditelja obrade na koje se to odnosi) i njihovo trajanje. Konkretno, potrebno ih je ograničiti na razdoblje izvanrednog stanja. Prava ispitanika mogu se ograničiti, ali ne smiju se uskratiti.
14. Osim toga, jamstva predviđena člankom 23. stavkom 2. Opće uredbe o zaštiti podataka moraju se u potpunosti primjenjivati, osobito kada je riječ o potrebi postojanja posebnih odredaba o svrhama obrade, kategorijama osobnih podataka, opsegu ograničenja, zaštitnim mjerama za sprečavanje zlouporabe, nezakonitog pristupa ili prijenosa podataka, specifikaciji voditelja obrade ili kategorija voditeljâ obrade ili rizicima za prava i slobode ispitanika.
15. Europski odbor za zaštitu podataka smatra da bi ograničenja donesena u kontekstu izvanrednog stanja kojima se suspendira ili odgađa primjena prava ispitanika i obveza koje se odnose na voditelje obrade

⁵ Uvodna izjava 41. Opće uredbe o zaštiti podataka: „Ako se ovom Uredbom upućuje na pravnu osnovu ili zakonodavnu mjeru, to ne znači nužno da parlament mora donijeti zakonodavni akt, ne dovodeći u pitanje zahtjeve u skladu s ustavnim poretom dotične države članice. Međutim, takva pravna osnova ili zakonodavna mjera trebala bi biti jasna i precizna, a njezina primjena trebala bi biti predvidljiva osobama na koje se primjenjuje sukladno sudskoj praksi Suda Europske unije („Sud“) i Europskog suda za ljudska prava.”

⁶ Vidjeti, na primjer, u vezi s Direktivom 95/46/EZ, presudu Suda EU-a od 14. veljače 2019., C-345/17 (Buivids), točku 64.

i izvršitelje obrade bez jasnih vremenskih okvira značila de facto potpunu suspenziju tih prava i ne bi bila u skladu s biti temeljnih prava i sloboda. Nadalje, kako bi bila relevantna i djelotvorna, obrada zahtjeva za ostvarivanje prava ispitanika, primjerice u pogledu prava na prigovor iz članka 21. Opće uredbe o zaštiti podataka, mora se izvršiti pravodobno. Stoga bi u tom kontekstu odgoda ili suspenzija obrade zahtjeva ispitanika, koju izvršava voditelj obrade, bez konkretnog vremenskog ograničenja potpuno spriječila ostvarivanje samih prava.

16. U skladu s člankom 57. stavkom 1. točkom (c) Opće uredbe o zaštiti podataka, nacionalna nadzorna tijela trebala bi u okviru postupka pravodobno savjetovati nacionalna tijela koja razmatraju uvođenje ograničenja na temelju članka 23. Opće uredbe o zaštiti podataka te bi trebala biti ovlaštena za praćenje primjene takvih ograničenja. Europski odbor za zaštitu podataka podržava nastojanja nacionalnih nadzornih tijela da zajamče da se ograničenja temeljnog prava na zaštitu osobnih podataka, predviđena nacionalnim zakonodavnim mjerama u svrhu zaštite javnog zdravlja u borbi protiv pandemije, primjenjuju samo ako su strogo potrebna i razmjerna očuvanju tog cilja.
17. Odbor podsjeća da je Europska komisija kao „čuvarica Ugovorâ” dužna pratiti primjenu primarnog i sekundarnog prava EU-a i osigurati njihovu ujednačenu primjenu u cijeloj Uniji, među ostalim poduzimajući mjere u slučaju neusklađenosti nacionalnih mjera s pravom EU-a. Europski odbor za zaštitu podataka prema potrebi će i dalje pružati savjete Europskoj komisiji u skladu s člankom 70. Opće uredbe o zaštiti podataka.
18. Odbor će u predstojećim mjesecima objaviti opširnije smjernice o provedbi članka 23. Opće uredbe o zaštiti podataka.

Za Europski odbor za zaštitu podataka

Predsjednica

(Andrea Jelinek)